

נשים קוראות באמנות

רודיארד קיפלינג * העיר פעם כי מילים הן הסם החזק ביותר שהמין האנושי משתמש בו, ונראה כי יכולתן של נשים להשתמש ב "מקסם הכזב" של המילים הולכת וגוברת על זו של הגברים. נשים רבות הולכות ומרחיבות את ניסיון חייהן, כשבכוח הקריאה הן חורגות מחוץ לגופן, ואל מעבר לתקופתן ולמחוזות קיומן הריאלי.

מיליוני נשים לומדות לבחון זוויות ראייה שונות ומשפרות את יכולתן להבחין בגוונים ובבני גוונים ולהעריך מורכבות. נשים קוראות מסוגלות להבדיל בין "סתם" דיכוי" ובין "מרה שחורה". הן מכשירות את עצמן לקרוא בין השורות, לתת את הדעת ל "איך" ולא רק ל "מה", ובמסעותיהן הן מחדדות את יכולתן לקלוט את מה שזומם מתחת לטקסט ואת מה שמחלחל מתחת לקרקע. (מתוך: הראבן, ג. (2009) על נשים, ספרות ורעב בתוך: בולמן, ש. **נשים קוראות בציור ובצילום**. כנרת, זמורה-ביתן).

*רודיארד קיפלינג, 1865-1936, היה מספר סיפורים קצרים, סופר ומשורר אנגלי, שהתפרסם בימיו כתפארת של האימפריה הבריטית וחייליה, וכיום מפורסם בעיקר בזכות ספרי הילדים שלו ובפרט, "ספר הג'ונגל".

אוריינות* נשים

לימוד הקריאה והכתיבה – מחוץ לכנסייה – היה עד ראשית הרנסנס, נחלתה הבלעדית כמעט בחברה הנוצרית של האצולה. לימוד בנות, היה מצומצם באופן כללי. לרוב המוגבל לנושאים היכולים להכין אותן לתפקידיהן לעתיד, כנשים נשואות או אימהות. רוב הנשים שידעו קרוא וכתוב במאה ה-16 היו נשים שבאו ממעמד חברתי בינוני וגבוה, כמו נשים ואלמנות של סוחרים, עורכי דין וכולי... בסוף המאה ה-17 התחילה ידיעת קרוא וכתוב לחלחל מטה לשכבות נמוכות יותר בחברה. נשים איכרות ובעלות מקצוע יכלו כמו בנות מינן העשירות בעלות המעמד הגבוה יותר, להגיע לשליטה בקריאה וכתיבה. פרוטסטנטים נהנו יותר מהקתולים מיכולת לימודית, בברכת הקלוויניזם שהיווה כוח רב עוצמה ועודד את התפשטות הלימוד. הדת הרפורמית טפחה אוריינות באמצעות בתי-ספר, כמו כן דרך הרצון של האינדיבידואל בגישה ישירה לספר הקודש. בתערוכה דוגמאות של ציורים שתיארו את פעולת הקריאה: קריאת ספרי קודש, ספרים חילוניים וקריאת מכתבים, כחלק מציורי ז'אנר שתיארו את חיי היום-יום של האנשים בהולנד במאה ה-17.

***אוריינות**, במשמעותה הבסיסית, היא היכולת לקרוא ולכתוב. בהתאם לכך, מקור השם הוא מהמילה בר-אורין, שפרושה בארמית הוא אדם היודע לקרוא בתורה (בארמית: אורייתא).

נשים קוראות מכתבים בציר הולנדי במאה ה-17

המכתב כאמצעי של תקשורת כתובה, היה פופולרי מאוד בהולנד של המאה ה-17. אף מדינה אחרת באירופה לא יכלה להשתוות להולנד במספר יודעי קרוא וכתוב, והתקשורת הכתובה הפכה לגורם חשוב ביותר בחיי הכלכלה, בתחום הפוליטי ובמישור האישי, האינטימי. הצלחת התכתובת לא הצטמצמה רק להבעה נכונה בכתב, אלא היתה גם תולדה של כתיב קריא וברור ומושך את לב הקורא בצורתו האסתטית. בשוק הספרים החלו להופיע מדריכים שימושיים לאמנות כתיבת מכתבים וספרים המכילים צורות קליגרפיות. תוך זמן קצר החלו לאכלס דמויות של כותבי מכתבים (גברים בעיקר) וקוראי מכתבים (בעיקר נשים) את עולם הציור. ידועות ביותר הן יצירותיהם של ין ורמיר, חרארד טר בורך ופיטר דה הוך. (מתוך: בולמן, ש. (2009), **נשים קוראות בציר ובצילום**. כנרת, זמורה-ביתן).

מארי סטיבנסון קאסאט (1844-1926) - Mary Stevenson Cassatt

קאסאט נולדה בפנסילבניה, ארצות הברית, לזוג הורים משכילים ומבוססים. בשנת 1860 החלה קאסאט ללמוד באקדמיה לאמנות של פנסילבניה. לאחר שנתיים סיימה את לימודיה. קאסאט הבינה שכדי לפתח את יכולותיה האמנותיות עליה לנסוע לאירופה כדי ללמוד מיצירות אמנות במוזיאונים וכמו כן ללמוד עם מורים. למרות הקשיים לנסוע לבדה כאישה צעירה, מה שבזמנו עדין לא היה מקובל, קאסאט נסעה ב-1866 לאירופה. לאחר שמונה שנים שבהם ביקרה במוזיאונים ולמדה אמנות בפריז, רומא, פרמה, סביליה ואנטוואן, התיישבה בפארז ב-1874.

קאסאט שלחה את עבודותיה לסלון בפריז. עבודותיה התקבלו והוצגו בשש תערוכות בסלו (1868, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876). ב-1877 לאחר שעבדה כשלוש שנים בפריז, אמן שהכירה באנטווארן הביא לסטודיו שלה את אדגר דגה. דגה הזמין אותה להצטרף לקבוצת האמנים האימפרסיוניסטים ולהציג את עבודתה איתם במקום בסלון. קאסאט הסכימה מייד ובהתלהבות כיוון שהעריכה את החדשנות האמנותית של דגה ורעיו האימפרסיוניסטים. קאסאט הציגה בפעם הראשונה עם האימפרסיוניסטים ב-1879 וזכתה מייד להערכה רבה מצד מבקרי אמנות ואספנים חשובים קנו את עבודותיה. (ויקיפדיה)

פייר-אוגוסט רנואר (1841-1919) - Pierre-Auguste Renoir

היה צייר ופסל צרפתי, מן הראשונים והבולטים בזרם האימפרסיוניסטי וממעצבי דמותו. רנואר פיתח את סגנונו בשנות ה-20 וה-30 לחייו כאשר התגורר בפריז. אחר כך יצא לתקופת נדודים קצרה, שבסופה שב לפריז והקים משפחה. בערוב ימיו עבר לאזור כפרי בדרום צרפת, וחי שם חיי משפחה שלווים ופוריים מבחינה

אומנותית. הוא הרבה לצייר אנשים ובעיקר נשים; ברבים מצוירים אלו ניכרת יכולתו להנציח תנועה על בד הציור. (ויקיפדיה)

ציטוטים מאת רנואר:

- ❖ "יש משהו בציור שלא ניתן להסבירו, והמשהו הזה הוא העיקר."
- ❖ "הכאב עובר, אבל היופי נשאר."
- ❖ "התחלתי ציור בבוקר, התחלתי עוד אחד בערב, ורוב הסיכויים שאתחיל שלישי מאוחר יותר."
- ❖ "אומן, תחת כאב הכליה חייב להיות בטוח בעצמו, ולהקשיב למורה האמתי שלו – הטבע."
- ❖ "לדעתי תמונה צריכה להיות נעימה, מעוררת שמחה ויפה, כן, יפה! יש מספר דברים לא נעימים בחיים בלי ליצור עוד מהם."
- ❖ "אם היו מאשימים אותי שאני מזניח את אומנותי, אך מקריב את רעיונותיי בגלל אמביציה, הייתי מבין את מבקריי, אבל זה לא כך."
- ❖ "אני עדיין בשלב הניסוי. אני לא מרוצה, ואני ממשיך למחוק שוב ושוב."
- ❖ "יום אחד למישהו מאתנו נגמר הצבע השחור, וזה היה תחילתו של האימפרסיוניזם."
- ❖ "ציור פרחים נותן מנוחה לנפשי, איני מרגיש באותה מתיחות שאני חש כאשר אישה המשמשת כמודל נמצאת מולי."